

Семинар „Европейските ценности в Хартата на основните права на ЕС“

На 9-10 май 2026 г. в Хотел Хемус, гр. София, се проведе национален семинар по темата „Европейските ценности в Хартата на основните права на ЕС“. Като първа стъпка в изпълнението на инициативата „Ценности, права и добродетели в мрежа“, семинарът имаше задача да помогне за разбиране на значимостта на Хартата в утвърждаването на европейските ценности в страните от Съюза и в света. Поканихме лектори с признат авторитет и експертиза, които приеха да разгледат ценностите, принципите и правата, изграждащи фундамента на Европейския съюз, да оценят значимостта на Хартата на основните права и обхвата на нейното прилагане, мястото ѝ сред международните инструменти за закрила правата на човека.

Официалното откриване започна с приветствено слово от Националния омбудсман г-жа Велислава Делчева, прочетено от г-р Катя Христова-Вълчева, началник на кабинета ѝ. Последваха лекциите на трима изтъкнати експерти в областта на европейската интеграция и международното право – проф. г-р Ингрид Шикова, доц. г-р Христо Христов и доц. г-р Велина Тодорова.

Европа като състояние на духа беше въведена в лекцията на проф. Ингрид Шикова, признат познавач на европейската интеграция. Тя започна с думите на Жак Делор, че ако не успеем да дадем душа на Европа, да ѝ дадем духовност и смисъл, тя ще свърши. В съчетание с красноречиви послания на други значими европейски мислители, включително думи и послания на проф. Иван Шишманов, проф. Шикова припомни с помощта на известни юридически казуси

конкретните ценностни послания: по-важна ли е свободата на бизнеса от човешкото достойнство, как може да се постигне баланс между сигурност и лична свобода, къде са разумните граници на солидарността и как точно се разбира недискриминацията по отношение на социалните придобивки?

Доц. г-р Христо Христов очерта в лекцията си приложното поле на Хартата на основните права (ХОПЕС). Според чл. 51, пар. 1 разпоредбите на Хартата обвързват институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, както и гържавите членки, когато те прилагат правото на Съюза. Действия по чл. 51 се предприемат винаги, когато правото на Съюза е приложимо в една гържава членка: *защото* съществува обща европейска уредба, която урежда конкретна хипотеза на отношение; *защото* е налице национална мярка, попадаща в приложното поле на Учредителните договори или акт на производното право, макар гържавата да не прилага непосредствено разпоредби на правото на ЕС. И в заключение, Хартата на основните права не определя универсален общ европейски стандарт за тяхната защита и няма за цел да регулира самата проблематика на основните права, а е насочена към гарантирането на предвидените в нея права при приемането и прилагането на правото на ЕС.

Доц. г-р Велина Тодорова говори по темата „Правата на детето в рамката на Европейските ценности. Ролята на училището“. Тя започна с въпроса кои са европейските ценности, относими към децата и как училището приема тези ценности? В отговор на въпроса тя препоръча подход, основан на правата и интегрирани политики за децата и училището. Важно е постепенното овластяване на детето – именно правата му гарантират, че то ще стане отговорен гражданин. Споделяйки някои от сериозните проблеми с ролята на българското училище в този контекст, доц. Тодорова сподели мнението си, че в България имаме прогресивен закон за закрила на детето, който обаче се променя в посока назад и постепенно фокусът върху националната идентичност измества цивилизационната принадлежност, правата и участието.

Проф. Петранка Филева, зам. председател на Дружеството за Обединените нации в България, пое задачата да очертае мястото на Хартата в системата на международните инструменти за защита правата на човека. Налице е двупосочна връзка между Хартата и международните договори. Много решения на Съда на ЕС придават тежест на международни инструменти за защита на правата на човека. И обратно, международните инструменти често служат като минимални стандарти, които правото на ЕС не може да намалява.

За ролята на мрежите в събуждането на младежки активизъм и възпитание на европейски граждани и деца правозащитници говори г-р Красимира Василева, председател на Национална асоциация на европейските клубове в училищата (NABEC). Нейното представяне допринесе както за обмяна на опит по отношение на работата с ученически клубове, така и за разширяване на темите към възпитанието на активни млади граждани с разбиране и позиция относно общото европейско бъдеще.

В обучителната част на семинара бяха разгледани конкретни казуси относно прилагането на Хартата у нас. В семинара взеха участие учители и представители на неправителствени организации от целевите географски

региони. Те бяха изключително активни и за наша радост изразиха много ясно удовлетворението си от равнището на лекциите и на обученията.

Тази публикация е създадена в рамките на инициатива „Европейски ценности, права и добродетели“, финансирана от Европейския съюз и фондация „Институт Отворено общество – София“ (ИООС). Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA) или на ИООС. Нито Европейският съюз, нито EACEA, нито ИООС могат да бъдат държани отговорни за тях.

**Съфинансирано от
Европейския съюз**